

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного права № 2

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«Речове право»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація/освітня програма – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2022

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Речове право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» Військово-юридичного інституту. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 16 с.

Розробники:

Піддубна Вікторія Федорівна, кандидатка юридичних наук, доцентка
Музика Тетяна Олександрівна, кандидатка юридичних наук, асистентка

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 2
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 року)

Завідувач кафедри – Яроцький Віталій Леонідович, доктор юридичних
наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Речове право
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Музика Тетяна, асистентка кафедри цивільного права № 2
Контактний телефон	7049053
E-mail	muz.tetiana@gmail.com
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	https://www.facebook.com/profile.php?id=100008287926965

Анотація навчальної дисципліни

Визначається місце речового права в системі права України, його структура та зміст. Розкриваються елементи змісту речових правовідносин. Аналізуються ознаки речових прав та принципи їх здійснення в Україні та в інших правових системах. Окреслюється коло способів здійснення речових прав, зокрема права власності, права володіння, сервітуту, емфітевзису, суперфіцію. Визначаються способи набуття та припинення права власності. Розглядається інститут права спільної власності та способи захисту права власності та інших речових прав.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати в курсантів (студентів) предметні компетентності у сфері речового права, а саме щодо здійснення та захисту права власності та інших речових прав, опанування системи знань, вмінь та навичок у сфері речових правовідносин, розуміння їхніх об'єкта та змісту, визначення правового статусу їх суб'єктів, надання цілісного уявлення про речові права та правові стандарти їх дотримання в сучасному цивільному законодавстві, а також визначення системи способів захисту в разі порушення речових прав.

Завдання:

- формування в курсантів (студентів) системи теоретичних знань про речове право як підгалузь цивільного права, її змістовне наповнення, а також

про поняття та види речових прав у суб'єктивному розумінні;

- опанування законодавчого та наукового понятійного апарату інституту речових прав, розуміння базових категорій речового права;

- визначення актуальних проблем речового права та напрямів сучасних наукових досліджень у цій сфері в контексті процесу рекодифікації цивільного законодавства України;

- аналіз і дослідження практичних проблем здійснення та захисту права власності та інших речових прав, визначення правового статусу уповноважених суб'єктів відповідних правовідносин;

- надання цілісного уявлення про міжнародні та національні стандарти правового регулювання відносин власності, інших речових прав, розуміння процедур, пов'язаних із виникненням, зміною та припиненням речових правовідносин;

- розвиток навичок і умінь застосування норм законодавства про власність та інші речові права з урахуванням європейських стандартів і принципів у цій сфері.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: цивільне право.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД – 1.1. Збирати необхідну інформацію стосовно змісту та здійснення речових прав із різних джерел, аналізувати й оцінювати її.

РН НД – 1.2. Знати норми чинного цивільного законодавства України про власність, користування та володіння.

РН НД – 1.3. Орієнтуватись у доктринальних положеннях науки цивільного права щодо речового права та знати тенденції розвитку науки у сфері речового права.

РН НД – 1.4. Визначати зміст судової та іншої правозастосовної практики щодо змісту, здійснення та захисту речових прав.

РН НД – 1.5. Установлювати підстави виникнення, зміни та припинення, а також елементи речових правовідносин.

РН НД – 2.1. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері здійснення та захисту права власності та інших речових прав у законодавстві, науці та матеріалах правозастосовної практики.

РН НД – 2.2. Мати навички саморозвитку та самоосвіти в питаннях здійснення права власності та інших речових прав.

РН НД – 2.3. Самостійно підвищувати професійну майстерність, вивчати та використовувати передовий досвід у сфері правоохоронної діяльності щодо захисту права власності.

РН НД – 2.4. Уміти аналізувати практичні ситуації у сфері виникнення, зміни та припинення спільної власності, здійснювати її захист.

РН НД – 2.5. Визначати перелік речових прав на чуже майно, особливості правового регулювання відносин щодо цих прав та способи їх захисту.

***Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання***

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Поняття і сутність речового права.	Поняття і сутність речового права.	12
2	Особливості правового регулювання речово-правових відносин в інших правових системах.	Особливості правового регулювання речово-правових відносин в інших правових системах.	6
3	Види речових прав.	Види речових прав.	12
4	Об'єкти речових прав.	Об'єкти речових прав.	8
5	Загальна характеристика права власності.	Загальна характеристика права власності.	6
6	Набуття та припинення права власності.	Набуття та припинення права власності.	12
7	Право спільної власності.	Право спільної власності.	12
8	Захист права власності.	Захист права власності.	10
9	Здійснення та захист речових прав на чуже майно	Здійснення та захист речових прав на чуже майно	12

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, узагальнення практики тощо;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та наукових доповідей тощо.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних рекомендаціях для самостійної роботи курсантів (студентів) з дисципліни «Речове право».

*Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної
дисципліни*

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Житловий кодекс Української РСР: закон від 30 червня 1983 р. № 5464-X зі змін. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>.
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002р. № 2947-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
6. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>.
7. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#n38>.
8. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. №38. Ст. 313.
9. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 № 1255-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text>.
10. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №47. Ст. 642.
11. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text>.

12. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742-15>.

13. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14.05.2015 № 417-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#Text>.

14. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 16.06.1992 р. № 2482-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2482-12>.

15. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>.

16. Деякі питання функціонування Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 р. № 484. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/484-2018-%D0%BF#Text>.

17. Деякі питання надання інформації про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 24.12.2014 № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722-2014-%D0%BF#Text>.

18. Деякі питання посилення безпеки зберігання та захисту відомостей Державного реєстру речових прав на нерухоме майно і системи електронних торгів з реалізації арештованого майна. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250015228>.

19. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затв. наказом М-ва юстиції України 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

Література

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право: наук.-практ. посіб. / ред. М. М. Ясинок. Київ : Правова єдність : Алерта, 2015. 450 с.
2. Абрамов Я. В. Сервітут у новому Цивільному кодексі та його аналіз з точки зору римського приватного права. *Наукові записки*. 2002. Т. 20. Спец. вип.: в 2 ч. Ч. 2. С. 325–328.
3. Балащенко М. Застосування принципу *numerus clausus* при визначенні переліку речових прав на землю за законодавством України. *Підприємництво, госп-во і право*. 2018. № 10. С. 108–112.
4. Блажівська Н. Є. Застосування практики Європейського суду з прав людини при захисті майнових прав = *European Court of Human Rights case law application in property right protection* : монографія. Київ : Ін Юре, 2018. 532 с.
5. Буяджи Г. Теоретичні та практичні проблеми визнання та кваліфікації інституту трасту. *Підприємництво, госп-во і право*. 2017. № 9. С. 10–15.
6. Буянджи Г. В. Траст: історія, сучасність, перспективи: монографія. Київ : Алерта, 2018. 551 с.
7. Виндшейд. Учебник пандектного права / пер. с нем., под ред. С.В. Пахмана. Санкт-Петербург, 1874. Т. 1: Общая часть. 358 с.
8. Ганжерлі А. О. Відмова від суб'єктивних цивільних прав в речових правовідносинах: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А. О. Ганжерлі ; наук. кер. роботи В. Л. Яроцький. Харків : б. в., 2019. 215 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Gangerli/d_Gangerli.pdf.
9. Горобець Н. Г. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / кер. роботи К. О. Савчук. Київ, 2018. 20 с.

10. Гриняк А. Право спільної власності за цивільним та сімейним законодавством України. *Юридична Україна*. 2015. № 6. С. 59–64.
11. Гудима М. Обґрунтування парадигми оборотоздатності речових прав. *Підприємництво, госп-во і право*. 2020. № 7. С. 18–23.
12. Даниленко О. В. Гроші як об'єкт речових прав. Харківський національний університет внутрішніх справ. *Європейські перспективи = European perspectives*. 2016. № 3. С. 179–184.
13. Дякович М. М. Договір як підстава набуття суперфіцію. Київський університет права НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 143–145.
14. Зубенко К.В. Рухомі речі, на які поширено правовий режим нерухомості: постановка проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2016. Вип. 20. С. 126–128.
15. Ільків О. В. Право володіння як юридична категорія. *Юридична Україна*. 2020. № 11. С. 15–21.
16. Ільків О. В. Сервітут як категорія обтяження для власника речі. *Юридична Україна*. 2020. № 12. С. 28–34.
17. Кізлова О.С. Застава в цивільному праві (концептуальні положення та правова природа) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук :12.00.03. Одеса, 2011. 38 с.
18. Коссак В. Договір управління майном як підстава виникнення довірчої власності. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матеріали XXVII звіт. наук.-практ. конф., 5-6 лют. 2021 р. : у 2-х ч. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Юрид. ф-т; голов. ред. В. М. Бурдін. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2021. Ч. 1. С. 158–161.
19. Кулинич П.Ф. Державна реєстрація прав на земельну і неземельну нерухомість: світовий досвід та проблеми його імплементації в Україні. *Земельне право України*. 2006. № 9. С. 30–39.

20. Майданик Л. Віртуальний об'єкт як виклик для класичних підходів у речовому праві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 2. С. 59–64.

21. Майданик Р. А. Речове право України. Загальні положення. *Спогади про Людину, Вчителя, Цивіліста-епоху* : до 85-річчя від Дня народж. акад. Ярослави Миколаївни Шевченко / Громад. орг. "Ліга проф. права, д-рів юрид. наук та д-рів філософії у сфері права". Київ : АртЕк, 2017. С. 226–249 .

22. Москалюк Н. Б. Теоретичні та практичні проблеми права державної власності та його реалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / наук. консультант О. В. Дзера. Західноукр. нац. ун-т. Тернопіль : б. в., 2021. 36 с.

23. Піддубна В. Ф. Особливості речових прав юридичних осіб публічного права. *Закарпатські правові читання* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (29-30 квіт. 2020 р., м. Ужгород) / НДІ порівнял. публіч. права та міжнар. права. Ужгород : Рік-У, 2020 = Transcarpathian legal readings. С. 369–374 .

24. Предчук Т. В. Договір про встановлення сервітуту за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / наук. кер. О. О. Лов`як ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2019. 227 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/15014/4/dysertatsia_predchuk_tv.pdf .

25. Речове право: пріоритети та перспективи: матеріали Київ. прав. читань. Київ, 22 берез. 2019 р. / редкол. Р. А. Майданик [та ін.] . Електрон. текстові дані. Київ : Алерта : Правова єдність, 2019. 266 с. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3455842_code3089329.pdf.

26. Ріш Ф. Ю. Правове "відлуння" частини 2 статті 190 Цивільного кодексу України у законодавстві України та чому "право оренди" стало речовим. *Держава і право* : Юридичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і

права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Юрид. думка, 2017. Вип. 75. С. 223–238

27. Селіванова К. Типові помилки державних реєстраторів під час державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. *Підприємництво, госп-во і право*. 2021. № 5. С. 101–106.

28. Сигидин М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку правового регулювання відносин у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. *Бюлетень Мін'юсту України*. 2019. № 6. С. 42–48.

29. Скрипник В. Публічний інтерес як підстава обмеження речових прав. *Публічне право*. 2017. № 1. С. 226–233.

30. Скрипник В. Л. Юридична конструкція узурфрукту у законодавстві зарубіжних країн. *Право України*. 2017. № 1. С. 101–108.

31. Сосніна Г. В. Правове регулювання сервітутів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / кер. роботи В. І. Труба ; офіц. опон.: Є. О. Харитонов, С. В. Резніченко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 20 с.

32. Спасибо-Фатєєва І. В. Речові права за Цивільним і Господарським кодексами України. *Право України*. 2015. № 4. С. 60–68.

33. Тамаря Я. Зарубіжний досвід державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2016. №12. С.62–65.

34. Філонова Ю. М. Захист речових прав на чуже майно в Україні : дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03 / наук. кер. В. Л. Яроцький ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : б. в., 2020. 233 с.

35. Харитонов Є. О. Право власності: навч. посіб. / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, К. Г. Некіт. Одеса : Гельветика, 2018. 253 с.

36. Харченко Г. Поділ речових прав у доктрині цивільного права. *Підприємництво, госп-во і право*. 2019. № 5. С. 73–78.

37. Харченко Г. Основи речового права в Цивільному кодексі України. *Підприємництво, госп-во і право*. 2019. № 6. С. 57–61.

38. Штанько А. Система способів судового захисту права власності та інших речових прав. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 2. С. 38–47.

39. Щербина В. Право господарського відання і право оперативного управління: поняття, зміст та сфера застосування в Україні. *Право України*. 2018. № 6. С. 13–30.

40. Юрченко Е. С. Юридична природа права оренди та права короткострокового користування землями сільськогосподарського призначення в Україні. *Держава і право : Юридичні науки : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*. Київ : Юрид. думка, 2017. Вип. 75. С. 298–305

41. Яроцький В. Л. Сучасні виклики та проблеми цивільно-правового забезпечення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в Україні. *Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 98-річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Від-ня цивіл.-прав. дисциплін, Асоц. цивілістів України*. Харків : Право, 2020. С. 66–75.

42. Cunningham, Roger A. *The Law of Property [Text]* / Roger A. Cunningham, William B. Stoebuck, Dale A. Whitman. St. Paul, Minn : West publishing Co. 916 p

43. *Protection of immovables in European Legal Systems* / ed.: S. Satisteban Martin, P. Sparkes. United Kingdom : Cambridge University Press, 2015. 498 p.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого - <http://library.nulau.edu.ua>.

2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>.
3. Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>.
4. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>.
5. Офіційний веб-портал Верховного Суду - https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/.
6. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України - <https://ccu.gov.ua/>.
7. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua/>.
8. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

Стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя <http://nsj.gov.ua/files/1384158454...D1%82.pdf>.

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв’язанні завдань; якісно виконувати письмові й практичні завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов’язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм

«Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки в навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «назва навчальної дисципліни» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента;
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться після модулів (колоквіуми, контрольні роботи тощо).

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 30.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34